

ZESTAW ĆWICZEŃ ORTOGRAFICZNYCH

I. W ZAKRESIE PRZEPISYWANIA

1. Połącz ze sobą odpowiednie części zdań. Przepisz te zdania do zeszytu. Podkreśl wyrazy z literą „h” i „ch”.

Jacek bardzo lubi
Ciocia siedzi w fotelu
Herbatniki to są
Henia wyjeżdża

i haftuje serwetkę.
chleb z rzeżuchą.
na obóz harcerski.
kruche ciastka.

2. Rozwiń zdanie wyrazami z ramki i przepisz je do zeszytu.

piosenki, wesołe, na zbiórce, Harcerze, śpiewają

3. Przepisz podane rzeczowniki dopisując do nich rodzinę wyrazów. Podkreśl kolorową kredką „ó”.

król-
góra-
róża-

4. Podane wyrazy przepisz do tabelki według rubryk.

„ó” wymienne	„ó” niewymienne

król, róża, źródło, mróz, pagórek, góra, zbiór, stół, nóż, wiewiórka, lodówka, jaskółka, wróbel, wóz.

5. Ułóż jak najwięcej wyrazów z „ó” i „rz” z podanych sylab.

- a) kół, ża, lik, ko, ró, pió, kró, ro.
- b) ka, o, rz, , grzy, rzeł, bek, rzę, zwie.

6. Przepisz podane zdania, uzupełniając brakujące litery.

- a) Tatuś kupił w leśniczówce sł..j miodu.
To mi..d z leśnych zi..ł.
- b) Chodź na dw..r. To nasz ogr..d.
Jaki tu miły chł..d. Wynieśmy st..ł.
Siadamy na krzesłach.

II. W ZAKRESIE ĆWICZEŃ ORTOGRAFICZNO-GRAMATYCZNYCH

1. Zamień podane wyrazy na liczbę mnogą

konduktor - dwaj.....

monter – trzej

spiker – dwaj.....

kontroler – trzej.....

doktor – dwaj.....

2. Uzupełnij zdanie wyrazem „nie” .Zastanów się, jak napisać razem, czy oddzielnie ?

Józio jest ...uważny. ... uważał dziś na lekcji wiedział jak odpowiedzieć na zadane pytanie . Pani powiedziała, że jest ...grzeczny.

3. Wyszukaj w słowniku ortograficznym cztery rzeczowniki z „rz” . Ułóż z nim zdania i wpisz je do zeszytu.

4. Przepisz zmieniając rodzaj męski na żeński . Podkreśl „ó’

niósł -

rósł -

wiósł -

zmiótł -

uniósł -

5. Uzupełnij tabelkę według rubryk.

wyraz	Ile głosek?	Ile liter ?
dzwonek	6	7
orzechy		
szczotka		
szyszka		
Krzysztof		
tchórz		

6. Popraw zadania i przepisz je do zeszytu.

Kominiarz czyści zupe.

Kierowca prowadzi deskę.

Kucharz gotuje komin.

Stolarz hebluje samochód.

III. W ZAKRESIE ĆWICZEŃ ORTOGRAFICZNO – SŁOWNIKOWYCH

1. Do każdego wyrazu dobrać wyraz o znaczeniu przeciwnym.

przyjaciel -
wierzch -
dołek -
mało -
lekko -
źle -

2. Zestaw prawidłowo wyrazy.

górski – źródło	czerwony – róża	skórzane - kurtka
górska – krajobraz	czerwona – porzeczki	skórzany – siodło
górskie – łąka	czerwone – samochód	skórzana – pas

3. Przepisz, dodając przymiotniki.

bohater – czyn
róża – kolor
noga – piłka
góra – potok
źródło – woda

4. Od podanych rzeczowników utwórz nowe rzeczowniki , tak aby kończyły się na „ówka” .

klasa – klasówka
maj -
motor -
podkowa -
mak -
żagiel -
lody -

5. Przepisz zdania, uzupełniając wolne miejsca wyrazem „jeż”

Idzie Nie łap Zwróć wolność Nie baw się z
Idź sobie dalej !

6. Przepisz podane wyrazy w kolejności alfabetycznej : chrzan, drzewo, burza, krzak, grzyby, przystanek, Grzegorz.

7. W podanym niżej wierszyku wyszukaj wyrazy z „ó” niewymiennym.

Ma mnie królik, lód, wiewiórka
wróbel, żółw i przepiórka.
Sypiam w łóżku, śpiewam w chórze,
wdrapię się na każde wzgórze .
Zawsze bywam u królowej.
Czym ja jestem?
Kto odpowie ?

IV. W ZAKRESIE ĆWICZEŃ ORTOGRAFICZNO - STYLISTYCZNYCH

1. Połącz rzeczowniki z odpowiednim czasownikiem. Rozwiń każdą parę wyrazów.

wróbelek	leci
wiewiórka	ćwierka
jaskółka	skacze
samochód	jedzie

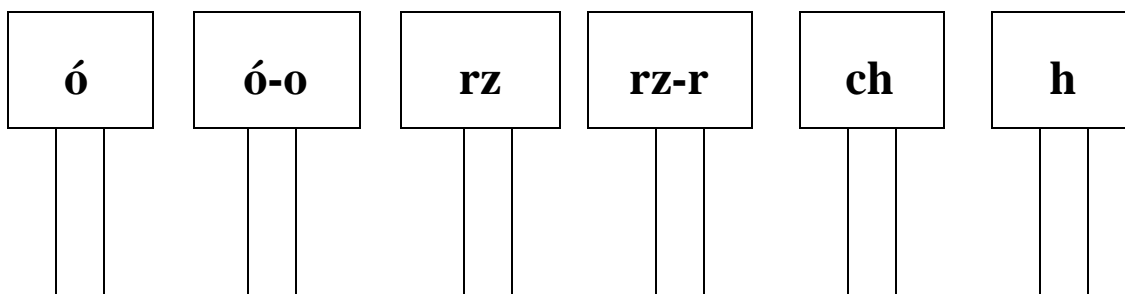
2. Ułóż i napisz krótkie opowiadanie o wiosennych pracach w ogródku używając podanych wyrazów:

Marzenka	
grządki	ogród
rządek	ogórki
warzywa	róże

V. GRY DYDAKTYCZNE I ROZRYWKI UMYSŁOWE

1. Lizaki ortograficzne umożliwiają organizację zabawnych form ćwiczeń utrwalających. Zastosowanie na lekcjach lizaków ortograficznych pozwala na podtrzymanie zainteresowania dzieci ortografią.

Zestaw lizaków może być następujący :

Ćwiczenie polega na tym, że nauczyciel wypowiada wyrazy z określoną trudnością ortograficzną, a uczniowie podnoszą wybrany lizak z literą, która ich zdaniem, zawiera wygłaszany wyraz.

2. Suwaki ortograficzne

rz	eka	o	rz	echy	twa	rz
	ęsa	o		eł	tchó	
	odkiewka	wie		ba	tale	
	eczownik	d		ewo	nietope	
	ąd	wa		ywa	narcia	
	epa	d		wi	leka	
	uca	bu		a	kalenda	
		zwie		ątko	ku	

3. Skrzynia z literami.

W tym ćwiczeniu wybrane wyrazy, zawierające jakąś trudność ortograficzną, rozkłada się na litery – dowolne lub według kolejności alfabetycznej. Wszystkie grupy liter muszą mieć tę samą ilość liter. Z tych liter uczniowie mają złożyć całe wyrazy, które odpowiadają podanym przez nauczyciela znaczeniom, np.:

- 1) a, k, ł, y, ż - jesz nią zupę (łyżka)
- 2) a, a, g, r, ż - mieszkanie dla samochodu (garaż)
- 3) a, o, p, r, ż - gaszą go strażacy (pożar)
- 4) a, e, i, w, ż - w niej więziono księżniczki (wieża)
- 5) a, d, ł, o, ż - ma je osa i pszczoła (żądło)
- 6) d, r, u, y, ż - na przerwie pełni go któryś z uczniów (dyżur)

VI. SPOSOBY PRACY ZE SŁOWNIKIEM ORTOGRAFICZNYM NA LEKCJACH

Słownik ortograficzny jest podstawową pomocą naukową stosowaną w nauczaniu ortografii. Rolą nauczyciela jest zapoznanie uczniów z zasadą korzystania ze słowników, z alfabetycznym porządkiem ortogramów według pierwszych liter i kolejnych.

Praca z alfabetem rozpoczyna się już w klasie II. Sprawne posługiwanie się słownikiem ułatwia ćwiczenia w zakresie porządkowania wyrazów w kolejności alfabetycznej. Sprawne wykonywanie tego typu ćwiczeń już w klasie II da duże efekty w pracy ze słownikiem w kolejnych latach nauki.

Do innych istotnych zadań nauczyciela dotyczących pracy ze słownikiem należą:

- zapoznanie uczniów z budową słownika,
- objaśnienie wszystkich skrótów i symboli stosowanych w słowniku,

- uświadomienie uczniom faktu, że słownik podaje wszystkie wyrazy w formie podstawowej,
- wyrobienie nawyku korzystania ze słownika w celu zapobiegania błędom.

Doświadczenie pedagogiczne poucza, że należyta sprawność w posługiwaniu się słownikiem ortograficznym mogą osiągnąć uczniowie dzięki stosowaniu długofalowych i systematycznych ćwiczeń ortograficznych, ortograficzno- gramatycznych i słownikowych.

Oto niektóre z nich:

1. Kilkuminutowe ćwiczenia z wyszukiwaniem podanych przez nauczyciela wyrazów związanych z tematem lekcji.
2. Wyszukiwanie w słowniku wyrazów związanych z określoną reguła ortograficzną, np. „h”, ‘rz”.
3. Ćwiczenia w wyszukiwaniu w słowniku nazw własnych z pisownią „h” bądź inną literą.
4. Łączenie ćwiczeń ortograficznych z ćwiczeniami gramatycznymi lub słownikowymi dotyczącymi wyszukiwania wyrazów na określony temat np.: nazwy owoców i jarzyn, zabaw, gier itp.
5. Wyszukiwanie w słowniku wyrazów odnoszących się do np.: życia harcerskiego, pisanych przez „h” (harcerz, hejnał, druh, honor, hymn, hart itd.) i użycie ich w wypracowaniach.
6. Wypisywanie imion zawierających „rz” , np. Andrzej, Grzegorz, Jerzy, Małgorzata i zastosowanie ich w zdaniach.
7. Wypisywanie ze słownika nazw czynności zawierających „rz”, np. gospodarzyć , sprzątać, krzątać się.
8. Układanie krótkich opowiadań na dowolny temat z użyciem kilku różnych w formie czasowników, np.. gryźć, siedzieć, drzeć i sprawdzanie form wątpliwych w słowniku ortograficznym.
9. Stosowanie ćwiczeń badających sprawność uczniów w szybkim wyszukiwaniu wyrazów w słowniku.
10. Wykorzystanie słownika ortograficznego w miarę możliwości i potrzeb na lekcjach innych przedmiotów.

Podane formy pracy ze słownikiem nie wyczerpują wszystkich możliwości. Kiedy już uczniowie nauczą się korzystać ze słownika, należy ich stopniowo przyzwyczajać do korzystania z zasad pisowni. Odczytanie reguł ortograficznych powinno się dokonywać po ich uprzednim opracowaniu. Najpierw powinien zrobić to wzorowo nauczyciel, a później dopiero uczniowie.

Ćwiczenia ortograficzne można urozmaicać w ten sposób, że uczniowie po zapoznaniu się z określoną zasadą i wybranymi przykładami będą dobierać inne przykłady i sprawdzać ich pisownię w słowniku.

Wszystkie ćwiczenia mające wyuczyć sprawne posługiwanie się słownikiem mają wzbudzić potrzebę pracy z tą pomocą dydaktyczną.

Ważny jest również fakt, że częste korzystanie ze słownika kształci pamięć wzrokową i spostrzegawczość.

Do pracy ze słownikiem ortograficznym przygotowuje się dzieci już od kl. I . Z czytanek i różnych tekstów uczniowie wypisują najczęściej spotykane wyrazy z „ó”, „rz” i „h”. Wyrazy te wypisują na kartkach, ilustrują i układają odpowiednio do trzech kopert z „ó”, „h” i „rz”.

W klasie pierwszej kartki te wykorzystuje się do różnych ćwiczeń i zabaw (loteryjki, domina, wyszukiwanie głosek w nagłosie, śródgłosie i wygłosie). W klasie drugiej zawartość ortogramów w kopertach systematycznie się powiększa.

W klasie III w drugim półroczu dzieci mają już spory zbiór ortogramów, który wykorzystać mogą przy redagowaniu słownika.

Opracowała: Anna Przybylska